

ХИТРАНА

Нѣйде задъ полето, нѣйде задъ Балкана, нѣкога живѣла рунтава Лисана. Съ хитростъ и лукавство тя била позната — друга като нея нѣмало въ гората. Кой какво намисли, кой какво захване, нея все ще пита, нея все ще кави.

Ала, като всѣка умница избрана, имала си слабостъ нашата лисана: че била отъ малка лакомница върла, че било безъ дѣно пустото ѝ гърло.

*

Тръгнала веднѣжка нашата Лисана — да се поразходи, нѣщичко да хване. Душила, вървѣла, дебнала на прѣсти — хванала край село петъ кошки тлъсти.

Още не огризла кокалицитѣ сладки, ето срещу нея идатъ стадо патки.

— Слава тебе, Боже, — викнала Лисана — инкъкъ щѣхъ безъ малко гладна да остана!

Какъ ги изпояла, тѣ и не видѣли... Седнала да чисти зѣбитѣ си бѣли. Но не взела още върбовитѣ клечки, ето кѣмто нея идатъ сто юрдечки.

— Катъ съмъ се наяла, не съмъ заговяла! Казала си Лиса и ги врѣхлетѣла.

Станало край пѣтя само перушина. Смаяли се всички трѣнки и глогани.

Най-подире сита, сънна и ленива, трѣгнала Лисана вече да си отива.

*

Ала, щомъ възлѣзла горе на банра, спрѣла се и взела жадно да се взира.

— На узрѣло грозде май ми замисиса, казала си тихо лакомата Лиса, и съзрѣла съ радостъ, че тука подъ нея, съ бѣлъ зидъ оградено, лозе зеленѣе.

Трепнала Лисана, хукнала въ превара — но, не-щещъ-ли, много билъ високъ дувара. Скачала тя, драла камъни и плочи — не могла отъ нийде вѣтре да прескочи. Тѣкмо рекла

— Нѣма грозде да се хрупка!

и току

съзрѣла въвъ стената дупка. Но докрай не стига всѣкога кѣсмета: тѣсна пѣкъ излѣзла, дупката проклета.

— Става, што става, рекла Лиса злобно, ала азъ отъ тука грозде ще си зобна! Па събрала вежди, клепкитѣ присвила, мислила, кроила и накрай решила: скрила се въ тревата, взела да се пощи, и стояла гладна три дни и три нощи.

Отгнѣла много, станала на клечка — де, сега да видимъ, кой ще ѝ се прѣчка! Вмѣкнала се вѣтре нашата Хитрана, спрѣла въ мигъ, па рекла съ весела закана:

НЕИЗВЕСТНИЯТЪ

Истинска случка отъ 1885 год.

отъ Ил. Мусаковъ

Войната съ сѣрбитѣ бѣше започнала. Кѣмъ границата отвсѣкжде се стичаха и стари, и млади да запазятъ бащинията. Една група бързаше кѣмъ Видинъ. Между тази пѣстра тѣлпа отъ граждани и селяни, старци и почти деца бѣше единъ младежъ съ ученическа шапка, възвисокъ, сухъ, но съ огненъ погледъ. Той бѣше най-нетърпеливиятъ. Не можеше мѣсто да си намѣри и едвамъ седнѣше да почине, ставаше.

— Откъде си, юначе? — запита го единъ старецъ.

— Отъ Видинъ, чичо.

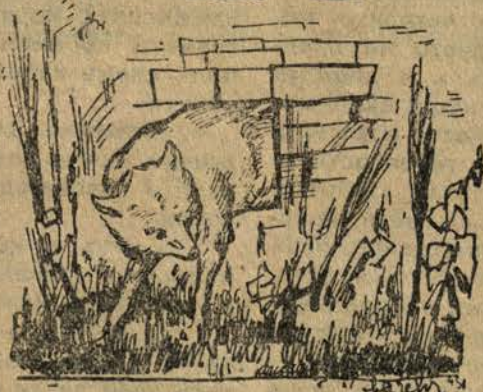
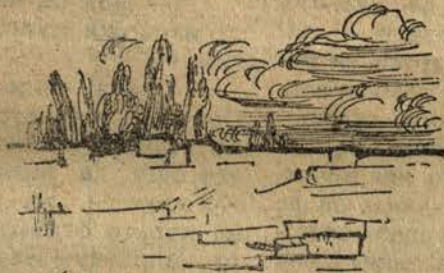
— Аха-а!

Сега на всички стана ясно нетърпението му.

Привечеръ доброволцитѣ стигнаха въ Видинъ. Пропустнаха ги въ крепостта. Сега младежътъ се успокой. Той оглеждаше съ замъгленъ отъ радостъ погледъ града, мѣчеше се да си припомни нѣщо, заглеждаше се въ лицата на срещнатитѣ.

— Ха разтваряй гърло, Лисо ле Лисано, дръжъ се да те видя, лозе ле небрано!

Гъмза и тамявка, резекии кѣсни — яла Лиса, яла, щѣла да се прѣсне. Най-подире сита, весела, щастлива, трѣгнала Лисана пакъ да си отива. Но случила ѝ се тукъ беда ужасна:

пустата му дупка пакъ излѣзла тѣсна! Слисала се страшно нашата Хитрана:

— Господи, самичка влѣзохъ въвъ капана!

Па събрала вежди, клепки тя присвила, мислила, кроила и накрай решила: скрила се въ лозитѣ, взела да се пощи, и стояла гладна три дни и три нощи. Станала отново като клечка тѣнка — бързо се проврѣла и излѣзла вѣнка.

Хукнала тогава, стигнала въ гората, па като поспрѣла, рекла шепнишката:

— Ой те тебе лозе, съ чудно сладко грозде, гладна въ тебе влѣзохъ

— гладна си излѣзохъ!

Асенъ Разцвѣтниковъ

На следния день доброволцитѣ бѣха разпредѣлени между войсковитѣ части, но преди това при тѣхъ дойде храбриятъ комендантъ на крепостта капитанъ Узуновъ. Энергиченъ и буненъ мжжъ той отново запали сѣрдцата на пристигналитѣ и тѣ му отговориша съ дружно ура.

Отъ този день започна службата и на младежа. Капитанътъ го остави при щаба.

— Щомъ е отъ града, ще ни трѣбва.

И наистина момчето изпълняваше най-свѣстно ординарската си служба, разнасяше заповѣди, писма и не спираше по цѣлъ день. Хората около щаба бѣха халосани до толкова, че не се сѣтиха да го питатъ за името му. Едни го наричаха Петко, други Митко, а най-често „видинлийчето“.

Но докато сѣрбитѣ още бѣха далече, опасностъ за града нѣмаше. Орждейнитѣ изстрешили се чуваха далече и въ крепостта бѣше спокойно. Тогава малкиятъ доброволецъ намираше време да отиде при Кулската порта. Тамъ нѣкога живѣше. Ето тѣхния домъ, а ето и полянката задъ крепостния ровъ, на която играеше. Колко спомени бѣха свързани съ нея! Сега той бѣше сиракъ. Хората не го познаваха вече, а той бѣше дошълъ да брани родния си градъ, този скжпъ на него бащинъ домъ и хубавата поляна.

Топовнитѣ гърмежи почнаха да се чуватъ се по-близу и по-близу. Презъ ноемврий 1885 година тѣ вече бѣха обсадили града и започнаха да го обстрелватъ. Окопи бѣха прекосили хубавата поляна около Кулската порта — толкова близу бѣха вече сѣрбитѣ.

Скрѣбъ разкъса душата на малкия воинъ, нѣкой като че ли най-грубо бѣше стжпкалъ всичко свето, което бѣше скжтано дълбоко въ него. Та той живѣше отдавна само съ спомени. Нима и тѣ ще му бждатъ отнети!

Но колкото многобройни и добре въоржжени да бѣха сѣрбитѣ, капитанъ Узуновъ не паднаше духомъ. Рововетѣ на крепостта бѣха наводнени, бентоветѣ на Дунава отприщени, а често се предприемаха неочаквани нощни излази, които държеха противника на шрекъ и на почтително разстояние отъ крепостнитѣ стени.

Напоследъкъ обаче сѣрбитѣ започнаха съ тѣй нареченитѣ паралели — успоредни окопи да се приближаватъ кѣмъ Кулската врата.

Капитанъ Узуновъ реши да се предприеме излазъ, за да накара противника да се върне на старитѣ позиции. Още сжщата вечеръ обаче падна гжста мъгла. Нужно бѣше да се намѣри добъръ водачъ за изявилитѣ желание да атакуватъ сѣрбитѣ; иначе, ако се чакаше вдигането на мъглата, щѣше да бжде вече късно.

Тогава при командира се яви видинлийчето.

— Азъ ще заведа войницитѣ точно тамъ, кждето искате. Познавамъ всѣко камъче на поляната. Живѣехъ до Кулската порта.

— Да пазите момчето! — заповѣ-